

Answer all questions.

Index No

Part I - Structured Essay Questions

01. Read the stanza and answer the question given below.

(10 Marks)

"एकः सन्तर्पणस्तत्र द्वितीयश्चापतर्पणः ॥

बृहणो लङ्घनश्चेति तत्पर्यायावुदाहृतौ ।

बृहणं यद्बृहत्वाय लङ्घनं लाघवाय यत्।

देहस्य"

I. Write the Sanskrit definitions of 'बृहण' and 'लङ्घन'.

II. What are the पर्याय-पद (synonyms) of 'बृहण' and 'लङ्घन'?

III. Write two अव्यय (indeclinables).

IV. What is the धातु (verb-root) of 'सन्तर्पण/अपतर्पण'?

V. How many combined words are there in the quotation? What are they? Separate them.

VI. What is the विभक्ति that most of the words are declined in?

VII. How many उपसर्ग (prepositions) are used in the word 'उदाहृतौ'?

VIII. Write a word that is declined in द्विवचन.

02. Answer the questions given below according to the facts that are narrated in the quoted passage.

(05 Marks)

"शिष्यश्चैनमन्वालभेत । हुत्वा च प्रदक्षिणमग्निमनुपरिक्रामेत । परिक्रम्य ब्राह्मणान् स्वस्ति भिषजश्चाभिपूजयेत् ॥"

- I. Separate the underlined words.
- II. To whom the word 'एनम्' is referred ?
- III. Write two पूर्वक्रिया (indeclinable participles).
- IV. What is the लकार that verbs are conjugated in?

03. Transform the following sentences into **causative** (प्रयोज्य) forms.

(05 Marks)

- I. सेवकः रथं नयति ।
- II. सोमपालः जलं पिबति ।
- III. सावित्री गीतं गायति ।
- IV. नाविकाः नौकया नदीं तरन्ति ।
- V. बालकौ अश्वं नयतः ।

04. Read the stanza and answer the following questions.

(10 Marks)

"शरच्छतं जीव शिशो ! त्वं देवैरभिरक्षितः ।
द्विजैरप्याशिषा पूतो गुरुभिश्चाभिनन्दितः' इति ॥"

- I. Separate the all combined words of the stanza.
- II. Name the लिङ्ग (gender) of the each following words.

द्विजैः, शिशो, शरत्, आशिषा

- III. What is the धातु (verb-root) of "अभिरक्षितः" ?

IV. What are the विभक्ति (cases) of the each following words?

शिशो, द्विजैः, गुरुभिः, शतं

V. Identify two अव्यय (indeclinables).

VI. Write two अतीत-कृदन्त-पद (past participles).

VII. What is the लकार of 'जीव'?

05. Make five simple sentences containing the given निपात (particles).

(05 Marks)

I. च -

II. वा -

III. एव -

IV. तत्र -

V. अथ -

06. Make sentences using given noun-stems and verb-roots. (An example is given for you).

(05 Marks)

e.g. (I) Question: तत् (पुंलिङ्ग/एकवचन) / ग्राम / √ गम् (वर्तमान-कृदन्त) / √ अस्

Answer: सः ग्रामं गतवान् अस्ति ।

(I) तत् (स्त्रीलिङ्ग/एकवचन) / जलं / आ + √ नी (वर्तमान-कृदन्त) / √ अस्

(II) अस्मद् (बहुवचन) / फल (बहुवचन) / √ खाद् (वर्तमान-कृदन्त) / √ अस्

(III) फल (एकवचन) / √ पत् (अतीत-कृदन्त) / √ अस्

(IV) नर (द्विवचन) नगर / आ √ गम् (अतीत-कृदन्त) / √ अस्

(V) कपि (एकवचन) / वृक्ष (पञ्चमी/एकवचन) / अव √ रुह् / √ अस्

Part II – Essay Questions

01. Translate the following passages into English.

(20 Marks)

I. अत एव सहेतुकमुपदिशन्नाह-

उपक्रम्यस्य हि द्वित्वाद्विधैवोपक्रमो मतः ॥ ४ ॥

स.- हि-यस्मात्, उपक्रम्यस्य-चिकित्स्यस्य, द्वित्वाद्धेतोरुपक्रमो द्विधैव मतः- इष्टः । एवशब्दोऽवधारणं कुर्वन् परमतं क्षिपति ।

आ. र. - उपक्रमभेदानाह- उपक्रम्यस्येति । उपक्रम्यस्य- रोगस्य । द्वित्वात्- सामनिरामभेदेन ।
(अष्टाङ्गहृदयम्)

II. ततोऽनन्तरमाचार्यं परीक्षेत; तद्यथा- पर्यवदातश्रुतं परिदृष्टकर्माणं दक्षं दक्षिणं शुचिं जितहस्तमुपकरणवन्तं सर्वेन्द्रियोपपन्नं प्रकृतिज्ञं प्रतिपत्तिज्ञमनुपस्कृतविद्यमनहङ्कृतमनसूयकमकोपनं क्लेशक्षमं शिष्यवत्सलमध्यापकं ज्ञापनसमर्थं चेति । एवंगुणो ह्याचार्यः सुक्षेत्रमार्तवो मेघ इव शस्यगुणैः सुशिष्यमाशु वैद्यगुणैः सम्पादयति ॥ ४ ॥
(चरकसंहिता)

III. चतुर्थे मासि स्नातालङ्कृतस्याहतवाससा संवीतस्य ससिद्धार्थकमधुसर्पिषा रोचनया चान्वालब्धस्य धान्या सहान्तर्गृहान्निष्क्रमणं देवतागारप्रवेशनं च । तत्राग्निं प्रज्वलन्तं घृताक्षतैरभ्यर्च्य ब्रह्माणमीश्वरं विष्णुं स्कन्दं मातृश्रान्यानि च कुलदैवतानि गन्धपुष्पधूममाल्योपहारैर्भक्ष्यैश्च बहुभिर्बहुविधैः संपूज्य, ततो ब्राह्मणवाचनं कृत्वा, तेषामाशिषो गृहीत्वाभिवाद्य च गुरुन् पुनः स्वमगारं प्रविशेत् । प्रविष्टं चैनमनेन मन्त्रेणाभ्युक्ष्य भिषगवर्तेत ॥ ४ ॥
(काश्यपसंहिता)

02. Write a short essay in Sanskrit on any topic (must contain more than 15 sentences).

(20 Marks)

I. दिनचर्या

II. अस्माकं विश्वविद्यालयः

III. श्रीलङ्का

IV. आयुर्वेदः

03. 05. 2016
